

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

BELEID EN ONTWIKKELINGEN

We geven u in deze paragraaf inzicht in welke mate de gemeente in staat is risico's met financiële gevolgen op te vangen zonder direct het beleid te moeten aanpassen.

In 2018 hebben wij de beleidsnota weerstandsvormogen en risicobebereersing vastgesteld. De gemeente Meerijstad wil risico's niet elimineren, maar wil ze aanvaardbaar en beheersbaar houden. Gezond verstand laten we de boventoon voeren bij risicobebereersing, zodat we doen wat we moeten doen. Twee maal per jaar beoordelen we ons risicoprofiel opnieuw. Activiteiten waarbij de risico's afgedekt zijn vanuit bestemmingsreserves en voorzieningen worden niet meegenomen in het risicoprofiel.

Bij de financiële vertaling van de risico's hebben we er steeds rekening mee gehouden dat er voor het sociaal domein en de grondexploitaties (GreX) bestemmingsreserves ter afdekking van risico's zijn gecreëerd.

Voor 2020 is dit volgens het nieuwe gemeentelijk toezichtkader niet meer mogelijk, omdat bestemmingsreserves geen onderdeel kunnen zijn van de zgn. beschikbare weerstandscapaciteit.

We hebben daarom het risicobedrag (wat afgedekt dient te worden door de beschikbare weerstandscapaciteit) vanaf 2020 verhoogd met risico's in het sociaal domein en hebben het volledige risicobedrag van de grondexploitaties meegenomen. Aangezien hierdoor onze weerstandratio lager uit zou komen stellen we voor om de bestemmingsreserve risico's greX, om te vormen tot een algemene reserve risico's greX. Deze maakt dan weer onderdeel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit.

RISICOPROFIEL

De risico's zijn beoordeeld op de kans dat deze zich daadwerkelijk gaan voordoen en op het financiële gevolg als het risico zich voordoet. Hoe hoger de score, hoe hoger het risico.

Wij hebben de volgende risico's geïdentificeerd:

(bedragen x €1.000)

Omschrijving risico	(beheers)maatregelen	risico score	financieel gevolg	reken perc.	risico waarde
Ontwikkeling in de kosten van vastgoed.	Actueel houden van de meer jaren onderhoudsplanningen.	12	600	50	300
Schade als gevolg van leegstand gebouwen.	Inschakelen leegstandsbeheer en meer fysieke maatregelen afsluiten van gebouwen.	12	250	75	188
Extra personeelskosten als gevolg van wachtgeldverplichtingen en ziekteverzuim.	Inzetten van trajecten ondersteuning naar werk en houden van periodiek sociaal medisch overleg.	12	1.000	50	500
Niet voldoen aan de verplichtingen door instellingen waaraan garantie of lening is verstrekt.	Garanties en geldleningen alleen verstrekken bij onderbouwing dat voldaan wordt aan de publieke taak en dat er een zekerheidsstelling aan ten grondslag ligt.	4	20.000	10	2.000

Niet voldoen aan de verplichtingen Algemene Verordening gegevensbescherming	Uitvoeren DPIA's en waarborgen inbedden in processen.	5	20.000	10	2.000
Onverwachte tegenvallers bij verbonden partijen.	Beoordelen en volgen financiële situatie van verbonden partijen.	10	6.000	25	1.500
Lopende juridische geschillen.	Voor besluitvorming juridische risico's in beeld brengen.	5	10.000	10	1.000
Wijziging in rekenrente doelvermogen Stadsgewest a.g.v. provinciale regelgeving.	Ontwikkelingen op dit gebied volgen.	25	3.000	90	2.700
Problemen in gebruik bij kunstwerken, openbare vervoer, verlichting, bruggen en wegen.	Verscherpt toezicht houden op brugdelen. Afsluiten van bruggen. Terugbrengen toegestane as-last. Plaatsen omleidingen, ontsluiten alternatieve routes.	12	4.250	50	2.125
Vernielen van binnen- en buitenkunst	Beveiligen en verzekeren van kunstwerken met een groot risico.	8	250	75	188
Niet realiseren inverdieneffecten op het Zorg-In-Natura-budget Jeugd.	Ontwikkelingen op dit gebied volgen.	16	2.000	75	1.500
Wijzigen van het inkoopproces zorg.	Ontwikkelingen op dit gebied volgen.	16	200	75	150
Ontwikkelingen in de financieringssysteematiek en verdeelsleutels uitgaven SD.	Ontwikkelingen op dit gebied volgen.	16	1.500	75	1.125
Onduidelijkheid over financiële effect Brabant brede Verordening kwaliteit VTH.	Ontwikkelingen op dit gebied volgen.	6	250	50	125
Planschade.	Het voorkomen c.q. beperken van planschade is een vast punt van aandacht bij planologische maatregelen.	12	200	75	150
Tegenvallende legesinkomsten op korte termijn en vertraging in projecten als gevolg onduidelijkheid in de calculatiemethode naar aanleiding van het beëindigen Programma Aanpak Stikstof (PAS)	Ontwikkelingen op dit gebied volgen.	12	2.400	50	1.200
Onzekerheid financiële resultaat bij bouwgronden in exploitatie.	Continue monitoren van ontwikkelingen. Onzekere verplichte winstnemingen reserveren voor opvang risico's.	25	50.700	100	50.700

Totaal risico's					67.450
------------------------	--	--	--	--	---------------

De risicowaarden van de genoemde risico's kunnen onderverdeeld worden naar zogenaamde toprisico's (risicoscore > 15) en overige risico's. Voor het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit hanteren we een waarschijnlijkheidsfactor van 90%. Dit is vastgelegd in de nota Weerstandvermogen en risicobeheersing 2018. De benodigde weerstandscapaciteit in euro's is opgenomen in de volgende tabel.

(bedragen x € 1.000)

Benodigde weerstandscapaciteit	2020	2021	2022	2023
Gekwantificeerde toprisico's (risicoscore >15)	56.175	56.175	56.175	56.175
Gekwantificeerde overige risico's (risicoscore <15)	11275	11275	11275	11275
Totaal structurele weerstandscapaciteit	67450	67450	67450	67450

Waarschijnlijkheidsfactor 90%	60705	60705	60705	60705
-------------------------------	-------	-------	-------	-------

WEERSTANDSCAPACITEIT

Op basis van de beleidsregels zijn de risico's gekwantificeerd. Daarnaast gaan wij ervan uitgaan dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voordoen en hanteren wij bij de bepaling van het benodigde weerstandscapaciteit een waarschijnlijkheidsfactor van 90%. Dit betekent dat we er rekening mee houden dat een buffer van 90% van de ingeschatte risico's voldoende is om de effecten van risico's op te vangen.

Dit noemen we de *benodigde* weerstandscapaciteit.

De *beschikbare* weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden om niet-begrote kosten die onverwacht en substantieel zijn af te dekken. Deze zijn in de volgende tabel opgenomen.

(Bedragen x € 1.000)

Beschikbare weerstandscapaciteit	2020	2021	2022	2023	2024
Onbenutte belastingcapaciteit	6.400	6.400	6.400	6.400	6.400
Post onvoorziene uitgaven	250	250	250	250	250
Totaal structurele weerstandscapaciteit	6.650	6.650	6.650	6.650	6.650
Algemene risico reserve per 1-1	50.803	51.226	53.672	56.670	59.772
Algemene reserve risico's grondexploitatie *)	16.700	16.700	16.700	16.700	16.700
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	67.503	67.926	70.372	73.370	76.472
Totale beschikbare weerstandscapaciteit	74.153	74.576	77.022	80.020	83.122

*) Voorstel is de bestemmingsreserve risico's grondexploitatie om te vormen naar een algemene reserve risico's grondexploitatie.

Toelichting op de tabel

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit bij de OZB-tarieven wordt berekend op basis van de artikel 12-norm van het rijk. In de mei circulaire van het Gemeentefonds geeft de minister van Binnenlandse Zaken elke jaar nieuwe normen voor toelating tot artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet. Toelating wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Voor 2020 is dit percentage gesteld op 0,1853% (in 2019 was dit 0,1925%). De onbenutte belastingcapaciteit is voor 2020 € 6,4 mln. en is in het meerjarig beeld gelijk gehouden.

Post onvoorziene uitgaven

Vooruitlopend op de aanpassing van de hoogte van de post onvoorzien door de gemeenteraad van Meierijstad is in dit overzicht een bedrag opgenomen van € 250.000 voor onvoorzien.

Algemene Risico Reserve per 1-1

De geraamde stand van de Algemene Risico Reserve van de gemeente Meierijstad bedraagt per eind 2019

€ 50,8 miljoen (rekening houdend met reeds genomen raadsbesluiten tot en met juli 2019 alsmede een prognose van de verwerking van de tweede bestuursrapportage 2019).

Algemene Reserve risico's grondexploitatie

Bij de jaarrekening 2017 is een bestemmingsreserve risico's grondexploitatie gevormd uit tussentijdse winstnemingen 2017 van € 16,7 miljoen. Deze reserve is bedoeld ter afdekking van een gedeelte van de risico's grondexploitaties. Het nieuwe gemeentelijk toezichtkader van de provincie dat ingaat vanaf de begroting 2020, staat het niet toe bestemmingsreserves op te nemen als beschikbare weerstandscapaciteit. Wij stellen daarom voor de bestemmingsreserve risico's grondexploitatie om te vormen naar een algemene reserve risico's grondexploitaties.

WEERSTANDSVERMOGEN

De relatie tussen de risico's waarvoor geen financiële maatregelen zijn getroffen en de beschikbare weerstandscapaciteit noemen we het weerstandsvermogen. Dit drukken we uit in de weerstandsratio. In de beleidsnota weerstandsvermogen en risicobeheersing is bepaald dat de ratio minimaal 1,0 (voldoende) moet zijn en dat we bij het bereiken van een ratio van 1,4 (ruim voldoende) met voorstellen komen om de niet voor de algemene risicoreserve benodigde middelen toe te voegen aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

In de volgende tabel is de verwachte weerstandsratio te zien.

(Bedragen x € 1.000)

Ratio weerstandsvermogen	2020	2021	2022	2023	2024
Beschikbare weerstandscapaciteit	74.153	74.576	77.022	80.020	83.122
Benodigde weerstandscapaciteit	60.705	60.705	60.705	60.705	60.705
Weerstandsratio	1,22	1,23	1,27	1,32	1,37

GROTE PROJECTEN

We lopen een specifiek risico bij grote en majeure projecten. Vaak kennen deze projecten een doorlooptijd van meerdere jaren, vindt samenwerking plaats met verschillende (markt) partijen en zijn er veel externe factoren die een rol kunnen spelen bij de realisatie. Deze projecten vragen om een gerichte sturing. In het kader van risicobeheersing stellen wij aparte regels voor deze projecten.

Onder grote projecten verstaan wij niet de projecten in het kader van de grondexploitatie. Deze projecten volgen wij al voldoende binnen de grondexploitatie. Wij hebben het hier over alle overige projecten die aan minimaal 2 van de onderstaande indicatoren voldoen:

- Financiële omvang van tenminste € 2,0 miljoen euro (bruto, zonder saldering van bijdrage(n) derden)
- Grote impact op gemeentelijke bedrijfsvoering
- Grote impact op de samenleving
- Lange doorlooptijd
- Betrokkenheid meerdere externe partijen
- Politieke en bestuurlijke gevoeligheid
- Toepassing nieuwe technologieën of financieringsconstructies
- Substantiële gemeentelijke verantwoordelijkheid
- Organisatorisch complex besturing- en uitvoeringsproces

De projecten die wij aanmerken als groot project worden meer intensief gevolgd. Dit vindt onder meer zijn uitwerking in de bestuursrapportage. Vanaf 2019 voegen wij een rapportage toe, waarbij per project wordt aangegeven:

- in welke fase het project zich bevindt
- of de voortgang volgens planning verloopt
- hoe het project financieel verloopt, incl. prognoses
- wijzigingen in de scope van het project
- substantiële wijzigingen in het risicoprofiel

Daarnaast wordt het besluitvormingsdocument voor de investering altijd voorzien van een risicoparagraaf. Hierin worden de belangrijkste risico's, inclusief beheersmaatregelen aangegeven met daarbij de organisatie van het risicobeheer tijdens de uitvoering. Ook wordt een globale planning opgenomen met de te bereiken mijlpalen (tussenproducten).

Wij hebben de volgende projecten aangemerkt als grote projecten:

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>		
Omschrijving investering	Jaar beschikbaar stellen **	Bedrag
<i>Programma Verkeer, vervoer en waterstaat</i>		
Vervolg masterplan Veghel Centrum	2017	2.470
Andere verkeersoplossingen ZOE (Zuidelijke Ontsluitingsweg Erp)	2017	4.385
Snelfietsroute Veghel-Uden	2018	8.400
Vervanging wegen 2019	2019	5.000
Vervanging wegen 2020 *	2020	5.000
Vervanging openbare verlichting	2019	1.800
Uitvoeringsplan mobiliteit	2019	1.400
Vrachtwagenparkeerplaats	ombuigingskeuze	3.906
Verbindingsweg N279 Keldonk-bedrijventerreinen Veghel-West	2021	12.470
<i>Programma Onderwijs</i>		
Nieuwbouw basisschool Antonius van Padua in Nijnsel	2018	4.494
Vervangende nieuwbouw basisschool Petrus en Paulus	2019	1.542
Renovatie/uitbreiding basisschool de Uilenbrink	2019	4.847
Realisatie MFA Kienehoef	2020	5.847
Renovatie nieuwbouw de Empel	2021	2.339
Vervangende nieuwbouw basisschool de Bunders	2021	2.565
Renovatie/nieuwbouw basisschool Antonius in Keldonk	2022	1.869
<i>Programma Sport, cultuur en recreatie</i>		
Proceskosten Noordkade	2017	1.972
Vervanging zwembaden De Neul en De Beemd	2019	2.438
Vervanging zwembaden de Neul *)	2020	9.000
Vervanging zwembaden de Beemd *)	2020	10.100
Herbestemming vm. gemeentehuis Schijndel	2019/2020	3.552
<i>Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ontwikkeling, stedelijke vernieuwing</i>		
Verleggen Rembrandtlaan	2017	3.600
Versterking robuuste groenblauwe structuren	2019	2.000
Versterken centrum Schijndel	2020	500
Sterk vitaal centrum Sint-Oedenrode	2020	2.000

*) Grote projecten welke zijn toegevoegd in de begroting 2020

**) Daar waar kredieten vanuit de voormalige gemeenten zijn overgebracht is het jaar 2017 vermeld

FINANCIËLE KENGETALLEN

In onderstaande tabel zijn de verplichte financiële kengetallen (BBV) opgenomen:

Kengetallen	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto schuldquote	76%	80%	64%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	72%	76%	61%
Solvabiliteitsratio	36%	28%	29%
Grondexploitatie	70%	49%	45%
Structurele exploitatieruimte	0,81%	0,31%	0,61%
Belastingcapaciteit	95,16%	97,85%	

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Bij een schuldquote hoger dan 130% is er sprake van een zeer hoge schuld. Volgens de VNG bevindt de schuldquote van een gemeente zich normaal tussen de 0% en 100%. Een netto-schuldquote die boven de 100% uitstijgt geeft aan dat er weinig leencapaciteit over is om de gevolgen van financiële tegenvallers op te vangen. De geraamde netto schuldquote van de gemeente Meierijstad ligt op 64% voor 2020. We concluderen dat de schuld dalend is.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Bij verstrekte leningen kan onzekerheid bestaan of ze allemaal worden terugbetaald. Daarom berekenen we de netto schuldquote zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier is duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dat betekent voor de schuldenlast.

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is voor 2020 geraamd op 61%. Hoewel over de verstrekte leningen een risico gelopen wordt, veronderstellen we dat deze middelen worden terugbetaald.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt een percentage van 20%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. De geraamde solvabiliteitsratio voor 2020 van de gemeente Meierijstad is 29%.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de boekwaarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Het geraamde kengetal voor 2020 is voor de gemeente Meierijstad 45%. Het percentage zal de komende jaren in verband de te verwachte grondverkoop verder dalen.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting maken we onderscheid tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Bij de begroting 2020 is de structurele exploitatieruimte 0,61%. Op basis van het kengetal blijkt dat er nauwelijks structurele ruimte is om tekorten of extra lasten binnen de huidige begroting op te vangen.

Belastingcapaciteit

We relateren de ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen vaak aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten verstaan we de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde

WOZ-waarde in die gemeente. De belastingdruk in de gemeente Meierijstad wordt berekend na vaststelling van de belastingen en tarieven.

Totaal beoordeling

De verwachting voor 2020 is dat de financiële positie van de gemeente Meierijstad verbetert ten opzichte van 2019. Zowel de schuldquoten als de grondexploitatie laten verbetering zien. Wel is de structurele exploitatieruimte met 0,61 % laag. Ook de solvabiliteitsratio is met 29% nog relatief laag. De belastingcapaciteit is ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde en biedt daarmee nog ruimte.